

ARINA

Nordisk tidsskrift
for kvensk forskning
2009

Pohjoismainen kveenitutkimuksen
aikakausjulkaisu
2009

Ruija Forlag

Arina

**Nordisk tidsskrift for kvensk forskning
Pohjoismainen kveenitutkimuksen
aikakausjulkaisu**

ISSN 1502-8119

**Arina — Nordisk tidsskrift for kvensk forskning /
Pohjoismainen kveenitutkimuksen aikakausjulkaisu
2009
7. årgang — 7. vuosikerta
Ruija Forlag**

Arina — Nordisk tidsskrift for kvensk forskning/Pohjoismainen kveenitutkimuksen aikakausjulkaisu utgis med støtte fra Høgskolen i Finnmark, Universitet i Tromsø, Norges forskningsråd, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kvensk Institutt. Tidsskriftet er et flerfaglig tidsskrift som har som mål å formidle forskning om kvenene innafor ulike fagområder. Gjennom artikler, bokanmeldelser, kommentarer, debattinnlegg og andre faglige ytringer, ønsker en å formidle bredden i tidligere og nyere forskning. Tidsskriftet har knyttet til seg medarbeidere i Norge, Finland og Sverige. Tidsskriftets målgruppe er forskere, lærere, studenter, politikere, media og andre som søker kunnskap om kvenene.

Arina — Nordisk tidsskrift for kvensk forskning/Pohjoismainen kveenitutkimuksen aikakausjulkaisu. Lehden rahoittajia ovat Finnmarkun korkeakoulu, Tromssan yliopisto, Norjan tutkimusneuvosto, Norjan Työministeriö ja Kainun institutti. Arinan tarkoituksena on julkaista kveenejä koskevaa tutkimusta eri tieteenaloilta. Tieteellisten artikkelien lisäksi lehden linjaan sopivat kirja-arvostelut, kommenttipuheenvuorot ja muut kveeni- ja vähemmistötutkimusta koskevat populaaritieteelliset sekä mielipidekirjoitukset. Arina on suunnattu tutkijoille, opettajille, opiskelijoille, poliitikoille, toimittajille ja kaikille muillekin, jotka haluavat tietoja kveeneistä.

Prosjektansvarlig — Projektivastaava:

Høgskolelektor Egil W. Sundelin, Høgskolen i Finnmark

Ansvarlige redaktører — Vastaavat toimittajat:

Førsteamanuensis Anitta Viinikka-Kallinen, Institutt for kultur og litteratur, Universitetet i Tromsø

Høgskolelektor Egil W. Sundelin, Høgskolen i Finnmark

Abonnement — Tilaukset:

Tidsskriftet kan kjøpes i bokhandel og i kiosker i Sverige, Finland og Norge.

Henvendelse om kjøp kan rettes til tidsskriftets adresse.

Heftepris: NOK 90. EUR 11. SEK 100.

Det må ikke kopieres fra dette tidsskriftet i strid med åndsverkloven og fotografiloven uten utgivers tillatelse.

Julkaisua voi ostaa kirjakaupoista ja kioskeista Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa.

Postitse lehteä voi tilata toimituksen osoitteesta.

Vuoden 2009 numeron hinnat: NOK 90. EUR 11. SEK 100.

Lehden aineiston osittainenkin kopioiminen on sallittu vain tekijänoikeuslain edellyttämällä tavalla.

Redaksjonens adresse — Toimituksen osoite:

Førsteamanuensis Anitta Viinikka-Kallinen
Institutt for kultur og litteratur
HSL-fakultet
Universitetet i Tromsø
N-9037 Tromsø
Tlf.:+47 776 45279
E-post:anitta.viinikka-kallinen@uit.no

Høgskolelektor Egil W. Sundelin
Seksjon for sosialarbeiderutdanninger
Høgskolen i Finnmark. Follums vei 31
N-9509 Alta.
Tlf.:+47 784 50462
E-post:egil.sundelin@hifm.no

Tidsskriftets adresse — Aikakausjulkaisun osoite:

Arina — Nordisk tidsskrift for kvensk forskning/ Pohjoismainen kveenitutkimuksen aikakausjulkaisu
c/o Egil W. Sundelin
Holtet 2
N-9513 Alta.

Omslagsbilde-kansikuva:

Kari Kallinen

Redaktører — Toimittajat:

Anitta Viinikka-Kallinen er førsteamanuensis i finsk litteratur ved Universitetet i Tromsø, Institutt for kultur og litteratur. Hun har forsket på nordkalottlitteratur, minoritetslitteratur, finsk samtidsprosa ved forrige århundreskiftet og ideologiske konflikter som litterært materiale.

Anitta Viinikka-Kallinen on suomen kirjallisuuden apulaisprofessori Tromssan yliopistossa. Hänen tutkimusalueitaan ovat Pohjoiskalotin kirjallisuus, vähemmistökirjallisuus, suomalainen aikalaisproosa viime vuosisadan vaihteessa sekä ideologisten konfliktien tematisoiminen proosatekstissä.

Egil W. Sundelin er cand.polit /sosiolog og tilsatt ved Seksjon for sosialarbeiderutdanningene, Høgskolen i Finnmark. Han har forsket på etniske og religiøse forhold i Nord- Norge.

Egil W. Sundelin on valtiotieteen kandidaatti ja sosiologi Finnmarkun korkeakoulussa. Hänen tutkimusalueensa ovat Pohjois-Norjan etniset ja uskonnolliset olosuhteet.

Numeron kirjoittajat aakkosjärjestyksessä – Nummerets forfattere i alfabetisk rekkefølge

Per Pippin Aspaas

Filosofian maisteri, yliopistonkirjastonhoitaja, tutkija. Tutkinut mm. latinan käytön reseptio- ja tyylhistoriaa, 1700-luvun tieteenhistoriaa, antiikin kulttuurihistoriaa ja varhaista matkakirjallisuutta, erityisesti tutkimusretkikuntien kirjoittamaa. Julkaisuja kts. http://www2.uit.no/ikbViewer/page/ansatte/organisasjon/ansatte/person?p_document_id=44289&p_dimension_id=88192&p_lang=2

Per Pippin Aspaas

Cand. philol., universitetsbibliotekar ved Universitetsbiblioteket i Tromsø, forsker. Forskningsinteresser er bl.a. resepsjons- og stillhistorie for latinbruken, vitenskapshistorie på 1700-tallet, antikkens kulturhistorie og eldre reiselitteratur, spesielt fra vitenskapelige ekspedisjoner. Publikasjoner, se http://www2.uit.no/ikbViewer/page/ansatte/organisasjon/ansatte/person?p_document_id=44289&p_dimension_id=88192&p_lang=2

Tanja Joona

Yhteiskuntatieteiden maisteri, tutkija Lapin yliopiston Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutissa. Valmistelee väitöskirjaa kansainvälisten suhteiden ja kansainvälisen oikeuden aloilta. Toimii koordinaattorina Pohjoismaisen ministerineuvoston projektissa, jossa selvitetään ILO-sopimukseen No. 169 sekä Pohjoismaiseen saamelaisopimukseen liittyviä ongelmia. Julkaisuja, kts. <http://www.arcticcentre.org/?deptid=14123>

Tanja Joona

Cand.polit., forsker ved Lapplands universitet ved Institutt for miljø- og minoritetsrett(igheter) i nord. Arbeider på en doktoravhandling innen fagfeltene internasjonale forhold og internasjonal rett. Koordinator for et prosjekt under Nordisk ministerråd, der man utreder problemer i tilknytning til ILO-konvensjon Nr. 169 og Nordisk samekonvensjon. Publikasjoner, se <http://www.arcticcentre.org/?deptid=14123>

Teemu Ryymin

Filosofian tohtori, historioitsija. Tutkinut mm. kveenien historiaa ja identiteettiä, Euroopan vähemmistöhistoriaa ja Norjan sosiaalishistoriaa. Väitöskirja *De nordligste finner. Fremstillingen av kvenene i den finske litterære offentligheten 1800-1939* [Pohjoisimmat suomalaiset. Kveenien esittäminen Suomen kirjallisessa julkisuudessa 1800-1939] v. 2003 Tromssan yliopisto. Tutkija ”Stein Rokkan senter for flerfaglige samfunnsstudier”-tutkimuslaitoksessa. Julkaisuja, kts. [http://www.rokkan.uib.no/people/?\\$present&id=269](http://www.rokkan.uib.no/people/?$present&id=269)

Teemu Ryymin

Dr. art., historiker. Har bl.a. forsket på kvenenes historie og identitet, europeisk

minoritetshistorie og norsk sosialhistorie. Doktoravhandlingen *De nordligste finner: Fremstillingen av kvenene i den finske litterære offentligheten 1800-1939* ved Universitetet i Tromsø, 2003. Forsker ved ”Stein Rokkan senter for flerfaglige samfunnsstudier”. Publikasjoner, se [http://www.rokkan.uib.no/people/?\\$present&id=269](http://www.rokkan.uib.no/people/?$present&id=269)

Bjørnar Seppola

Filosofian maisteri. Kveeninmaayhistys—Kvenlandsforbundet – vähemmistöjärjestön puheenjohtaja, Ruijan Kveeniliiton entinen puheenjohtaja. Ollut aktiivinen toimija kveenipolitiikassa yli 30 vuotta. Kirjoittanut artikkeleita vähemmistöaiheista ja edustanut kveenejä monissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

Bjørnar Seppola

Cand. philol. Leder i minoritetsorganisasjonen Kveeninmaayhistys—Kvenlandsforbundet, tidligere leder i Norske Kveners Forbund. Har medvirket aktivt i kvenpolitikken i over 30 år. Har skrevet artikler om minoritetsemner og representert kvenene i mange nasjonale og internasjonale sammenhenger.

Kari Storaas

Filosofian tohtori, yliopistonlehtori Tromssan yliopiston Arkeologian ja sosiaaliantropologian laitoksella. Tutkinut mm. Pohjois-Norjan etnisiä suhteita ja vähemmistöidentiteettiä. Väitöskirja *Finland er bak oss, Norge er vårt land. Konteksters betydning for etniske endringsprosesser i Sør-Varanger* [Suomi on jäänyt taaksemme, Norja on meidän maamme. Kontekstien merkitys etnisiin muutosprosesseihin Etelä-Varangissa] v. 2007 Tromssan yliopisto.

Kari Storaas

Dr. art., universitetslektor ved Institutt for arkeologi og sosialantropologi ved Universitetet i Tromsø. Har bl.a. forsket på etniske forhold og minoritetsidentitet i Nord-Norge. Doktoravhandlingen *Finland er bak oss, Norge er vårt land. Konteksters betydning for etniske endringsprosesser i Sør-Varanger*. Universitetet i Tromsø, 2007.

Egil Sundelin

Yhteiskuntatieteitten maisteri, korkeakoululehtori Finmarkin korkeakoulun elinkeino- ja sosiaalialan laitoksella (Hanne: avdeling for næring og sosialfag). Kirjoittanut artikkeleita ja esitelmöinyt kveenien asemasta, opettanut ja tehnyt oppimateriaalia aiheesta. Edustanut kveenejä kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä, ollut mukana selvitysten ja raporttien laatimisessa. Ruijan Kveeniliiton entinen puheenjohtaja.

Egil Sundelin

Cand.polit. høyskolektor ved Avdeling for nærings- og sosialfag ved Høgskolen i Finnmark. Har skrevet artikler og holdt foredrag om kvenenes stilling, undervist og laget læremateriell om emnet. Har representert kvenene i nasjonale og internasjonale sammenhenger og vært med på utarbeiding av utredninger og rapporter. Tidligere

leder i Norske Kveners Forbund.

Eira Söderholm

Filosofian maisteri, suomen kielen apulaisprofessori Tromssan yliopistossa. Tutkinut mm. kveeninkielisiä paikannimiä, kielensuunnittelua ja Pohjoiskalotin vähemmistökieliä. Toimii aktiivisesti kveenin kielen kieliopin ja oppimateriaalin kehittämiseksi.

Eira Söderholm

Cand. philol., førstemanuensis i finsk ved Universitetet i Tromsø. Har bl.a. forsket på kvenske stedsnavn, språkplanlegging og minoritetsspråk på Nordkalotten. Arbeider aktivt med utvikling av kvensk grammatikk, ordforråd og undervisningsmateriell.

Gerd Johanne Valen

Filosofian maisteri, arkeologi. Alattion museon (Verdensarvsenter for Bergkunst–Alta Museum) johtaja v:sta 2007. Aikaisemmin mm. Hammerfestin Jälleenrakennus-museon ja Huippuvuorten museon johtaja.

Gerd Johanne Valen

Cand. philol., arkeolog. Leder av Verdensarvsenter for Bergkunst–Alta Museum fra 2007. Tidligere blant annet leder av Gjenreisningsmuséet i Hammerfest og Svalbard museum.

Raimo Valle

Humanististen tieteiden kandidaatti. Valtiosihteeri vastualueena saamelaisia ja kansallisia vähemmistöjä koskevat asiat. Lukuisia valtion, läänin ja järjestöjen saamepoliittisia ja muita luottamus- ja virkamiestehtäviä v:sta 1990.

Raimo Valle

Cand. mag. Statssekretær i Fornyings- og kirke departementet med ansvar for samiske saker og saker som gjelder nasjonale minoriteter. Tallrike samepolitiske og andre tillits- og tjenestemannsoppgaver innen stat, fylke og organisasjoner fra 1990.

SISÄLLYS / INNHOLD

- 11 Lukijalle
- 13 Til leseren

Teemu Ryymin & Per Pippin Aspaas:

- 15 Henrik Gabriel Porthanin kveeni-käsite
- 45 Kvenbegrepet hos Henrik Gabriel Porthan

Henrik Gabriel Porthan:

- 73 Muinaisesta kveenien heimosta
Johdanto. T. Ryymin ja P. Pippin Aspaas
Alkuperäinen teos
- 85 Om det gamle folket kvenene — Kildeutgave med oversettelse, innledning, appendix og kommentarer av T. Ryymin og P. Pippin Aspaas

Kari Storaas:

- 104 Siirtolaisista kansalliseksi vähemmistöksi
- 122 Fra innvandrere til nasjonal minoritet

Tanja Joonas:

- 139 Vertaileva näkökulma ILO-sopimukseen No. 169
– erityisesti artiklojen 1 ja 13-19 osalta
- 161 Sammenliknende synsvinkel på ILO-konvensjon nr. 169
– spesielt artiklene 1 og 13-19

TEEMA: PUITEYLEISSOPIMUS 10 VUOTTA**TEMA: RAMMEKONVENSJON 10 ÅR****Egil Sundelin:**

- 182 Mitä Euroopan neuvoston puiteyleissopimus on merkinnyt kveeneille?
- 189 Hva har Europarådet rammekonvensjon om vern av nasjonale minoriteter betydd for kvenene?

Raimo Valle:

- 195 Puiteyleissopimuksen ja vähemmistökielisopimuksen merkitys Norjan kveenipolitiikalle
198 Rammekonvensjonen og minoritetsspråkpakta's betydning for norsk kvenpolitikk

Eira Söderholm:

- 201 Kainun kielestä universiteettifaaki
204 Kvensk blir universitetsfag

Bjørnar Seppola:

- 207 Vähemmistöopimukset voivat edistää kveenikulttuurin kuolemaa
210 Minoritetskonvensjonene kan bidra til assimilering av kvenkulturen

KIRJA-ARVOSTELU/ BOKANMELDELSE

Gerd Valen:

- 213 Arvostelu kirjasta / Anmeldelse av boka
Arvid Petterson: *Fortiet fortid. Tragedien Norge aldri forsto.*
Tvangsevakuering og overvintring i Nord-Troms og Finnmark 1944-1945